

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЛУТАЙ ДАРИНА МИКОЛАЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 351.863:338.1
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ІНВЕСТИЦІЙНО – ІННОВАЦІЙНА БЕЗПЕКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Д. М. ЛУТАЙ
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ЛИТВИНЧУК Ірина Леонідівна
(прізвище, ім'я, по батькові)
доктор економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: ЛУТАЙ Дарина Миколаївна
допущений до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № ____ від « ____ » грудня 2022 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

« ____ » грудня 2022 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти ЛУТАЙ Дарина Миколаївна захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за шкалою ECTS _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

ЛУТАЙ Д. М. Інвестиційно – інноваційна безпека національної економіки. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

Розкрито сутність інвестицій та інновацій в контексті безпеки національної економіки, досліджено перспективи розвитку інвестиційно – інноваційної безпеки національної економіки. Визначено механізми забезпечення інвестиційно – інноваційної безпеки національної економіки. Внесені пропозиції для удосконалення дослідження інвестиційно – інноваційної безпеки.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційно – інноваційна безпека, інвестиційно – інноваційний потенціал, інновації, національна економіка.

ABSTRACT

LUTAY D. Investment - innovative security of the national economy. - Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 "Public management and administration". – Polissya National University, Zhytomyr, 2022.

Abstract content. The essence of investments and innovations in the context of the security of the national economy is revealed, the prospects for the development of investment and innovation security of the national economy are explored. The mechanisms for ensuring the investment and innovation security of the national economy have been determined. Proposals were made to improve research on investment and innovation security.

Key words: investment, investment-innovation security, investment-innovation potential, innovation, national economy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНО – ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ	8
1.1. Сутність інвестиційно - інноваційної безпеки.....	8
1.2. Чинники, які впливають на інвестиційно – інноваційну безпеку економіки.....	11
1.3. Нормативно – правова база інвестиційно – інноваційної безпеки.....	13
Висновки до розділу 1.....	14
Розділ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО – ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ.....	15
2.1. Загальний аналіз показників розвитку національної економіки.....	15
2.2. Аналіз та оцінка рівня інвестиційно – інноваційної безпеки економіки.....	17
2.3. Порівняльна оцінка позитивних та негативних чинників, які впливають на інвестиційно – інноваційну безпеку.....	21
Висновки до розділу 2.....	24
Розділ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО – ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ	25
3.1. Загрози інвестиційно – інноваційної безпеки національної економіки.....	25
3.2. Напрями вдосконалення системи інвестиційно – інноваційної безпеки.....	27
3.3. Перспективи забезпечення інвестиційно – інноваційної безпеки економіки України.....	29
Висновки до розділу 3.....	31

ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важливою складовою національної економіки є інвестиційно – інноваційна безпека та її розвиток. Ця сфера дає можливість оптимізації процесів функціонування підприємств у країні, завдяки яким відбувається актуалізація виробництва продукції, що має забезпечувати підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Надходження інвестицій та збільшення інновацій має позитивний вплив на соціально – економічний розвиток держави, тому що завдяки їм відбувається зростання економіки через трансфер капіталу, надходження інноваційних рішень та технологій.

На сьогоднішній день величезна кількість публікацій науковців присвячені темі розвитку інвестиційно – інноваційної безпеки та основним складникам, які є в її основі. Серед вчених можна виокремити Мороза М. О., Олейнікова О. О., Левковця О., Федоренка А. та Сухорукова А. І. Також проблему досліджували В. Гейць, О. Барановський, В. Мунтіян, О. Гордуновський, В. І. Кириленко, О. Гордуновський, О. Власюк, Т. Ковальчук, Ф. Медвіль, М. Єрошенко.

Мета та завдання дослідження. Метою даної роботи є дослідження інвестиційно – інноваційної безпеки національної економіки та пошук шляхів удосконалення інвестиційно – інноваційної безпеки економіки України. Основними завданнями даної роботи є:

- розкриття сутності поняття «інвестиційно – інноваційна безпека»;
- дослідити складові інвестиційно – інноваційної безпеки;
- проаналізувати негативні та позитивні чинники інвестиційно – інноваційної безпеки;
- надати перспективні дані щодо зростання інвестицій та інновацій в Україні.

Предмет та об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес інвестиційно – інноваційної безпеки національної економіки.

Предметом дослідження є сукупність методологічних, теоретичних і практичних положень щодо інвестицій та інновацій.

Методи дослідження. В даній кваліфікаційній роботі використовуються такі методи дослідження, як абстрактно – логічний метод – застосовується для визначення суті та об'єкта інвестиційно – інноваційної безпеки, статистично – економічний – для визначення статистичних даних для аналізу інвестицій та інновацій за останні роки, метод синтезу – аналіз дослідження зарубіжних вчених.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки, що були зроблені на основі проведених досліджень, можуть використовуватись в органах публічного управління та для підвищення ефективності інвестиційно – інноваційної безпеки.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Результати дослідження за темою кваліфікаційної роботи були апробовані на науково-практичних конференціях:

- «Перспективи розвитку інвестиційно – інноваційної безпеки України», опубліковано в міжнародній науково-практичній конференції до 100-річчя Поліського національного університету, частина 2 «Механізми управління розвитком територій» (2022 рік, м. Житомир, Поліський національний університет).

- «Сутність інвестиційно – інноваційної безпеки України в сучасних умовах», опубліковано в збірнику праць учасників науково-практичної конференції до 100-річчя Поліського національного університету «Без коріння саду не цвісти» (2022 рік, м. Житомир, Поліський національний університет).

- «Механізм забезпечення інвестиційно – інноваційної безпеки України», опубліковано в Студентських наукових читаннях - 2022 : Матеріали студентської науково-практичної конференції (2022 рік, м. Житомир, Поліський національний університет).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 46 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал

представлено у вигляді 6 таблиць та 2 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (45 найменувань).

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНО – ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Сутність інвестиційно - інноваційної безпеки

На тлі глобалізаційних процесів, кризових явищ в економіці, повномасштабної війни в Україні забезпечення сталого розвитку інвестиційно – інноваційної безпеки знаходиться під загрозою. Адже інвестиційно – інноваційна безпека повністю залежить від стабільного фінансового стану в країні. Це зумовлює підвищену увагу до вивчення цієї теми.

Інвестиційно – інноваційна безпека більшістю вчених вивчається в контексті застосування іноземних інвестицій задля збільшення технологічного потенціалу національної економіки. Основними напрямками, які залучаються, є наука – наука та знання, які отримуються при дослідженнях, новітні технології, збільшення рівня продуктивності виробництва, підвищення технічного і професійного рівня підготовки працівників, відповідальність бізнесу у напрямках соціальної та екологічної сфер.

За допомогою вивчення деяких статей, можна зрозуміти, що Україна вибрала інноваційно – інвестиційну модель розвитку економіки, яка спрямовується на активізацію інноваційних ресурсів та залучення необхідних інвестиційних ресурсів. До них можна віднести новітні знання, здобуті під час відповідних досліджень.

Інноваційний потенціал дає можливість населенню продукувати нові ідеї та залучати інновації задля подальшого його використання. Застосування інновацій на підприємствах та різних суб'єктах господарювання дає такі можливості, як підвищення продуктивності праці, зменшення енергомісткості виробництва, що має на меті збільшення прибутку та рентабельності. Через використання інновацій відбувається збільшення прибутку, що дає змогу

збільшити частину реінвестицій у виробничу сферу регіону економіки, а це в свою чергу допоможе збільшити інвестиційний потенціал відповідної території.

Провівши аналіз різних наукових робіт зарубіжних та вітчизняних науковців можна виокремити кілька різних підходів (табл. 1.1) до тлумачення поняття «інвестиційна безпека», що дає підстави констатувати, що немає єдиного підходу науковців до розуміння поняття.

Таблиця 1.1

Підходи до тлумачення дефініції «інвестиційна безпека»

Підхід	Визначення	Особливість
1	2	3
Інвестиційна безпека – рівень інвестицій	<p>1. «Методика розрахунку рівня економічної безпеки України». Такий рівень внутрішнього та зовнішнього інвестування здатний забезпечити довгострокову позитивну економічну динаміку, належний рівень фінансування галузей науки і техніки, створення інноваційної інфраструктури та відповідних механізмів інновацій [2].</p> <p>2. Досягнення такого рівня інвестицій може оптимально задовольнити поточні інвестиційні потреби національної економіки за обсягом і структурою з урахуванням ефективного використання і повернення інвестиційних коштів, оптимального співвідношення масштабу і масштабу інвестицій. Внутрішні та іноземні інвестиції, іноземні інвестиції в країні та внутрішні інвестиції за кордоном, підтримують баланс національних доходів і витрат [3].</p>	Безпека інвестицій базується на певному обсязі інвестицій та їх оптимальній кореляції
Інвестиційна безпека – процес забезпечення інвестиційної сфери	<p>1. Процес забезпечення такого стану інвестиційної сфери, в якому економіка здатна підтримувати достатній рівень інвестиційних ресурсів в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз, необхідний для забезпечення сталого розвитку та соціального розвитку країни. Економічна стабільність, зростання конкурентоспроможності національної економіки та добробуту людей [4].</p> <p>2. Стан інвестиційної сфери, за якого економіка здатна підтримувати такий рівень інвестиційних ресурсів в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз, який необхідний для забезпечення сталого розвитку країни та соціально-економічної стабільності, зростання конкурентоспроможності національної економіки та добробуту населення [5].</p>	В основі інвестиційної безпеки пропонується розглядати певний стан інвестиційної сфери

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Інвестиційна безпека – сукупність умов, що дають можливість забезпечувати відтворення інвестиційного потенціалу	1. Здатність економічної системи акумулювати, залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси з метою підвищення конкурентоспроможності країни (регіону) [6].	Інвестиційна безпека визначається станом інвестиційного потенціалу території

Джерело: адаптовано та доповнено [10]

Окремо також потрібно дати визначення поняттю «інноваційна безпека», якому науковці дають декілька трактувань (табл. 1.2). Переважно під інноваційною безпекою розуміють стан захищеності інноваційного потенціалу від внутрішніх та зовнішніх загроз у процесі продукування інновацій та їх ефективне використання у соціально – економічній системі відповідної території.

Таблиця 1.2

Підходи до тлумачення дефініції «інноваційна безпека»

Підхід	Визначення	Джерело
1	2	3
Інноваційна безпека як стан наукового та виробничого потенціалів	Стан науково-технічного та виробничого потенціалу для забезпечення нормального функціонування національної економіки є достатнім для досягнення та підтримки конкурентоспроможності вітчизняної продукції та гарантування національної незалежності за рахунок власних інтелектуальних та технологічних ресурсів[2].	Методика розрахунків рівнів економічної безпеки України, 2007 рік
	Реалізувати високотехнологічне, стабільне та економічно ефективно інноваційне забезпечення національної економічної та соціальної сфери, створити умови для модернізації виробничих галузей, розробити та реалізувати стабільну політику соціально-економічного розвитку [8]	О.М. Гордуновський
	Стан розвитку науково-технічного потенціалу, достатнього для позитивних зрушень в економіці, необхідного для забезпечення та підтримки конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та світовому ринках, розвитку науково-дослідного сектору, захист економічних інтересів[9]	О.Ю. Александрова

1	2	3
Інноваційна безпека як спроможність до генерування якісних зрушень в економіці	Достатній потенціал для здійснення позитивних змін в економіці, необхідний для забезпечення та підтримки конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та світовому рівнях [10]	І.В. Цюпко
	Інноваційна система продукує економічні якісні зміни, здатність протистояти зовнішнім технологічним загрозам, потенційні можливості [11]	П.І. Коренюк

Джерело: адаптовано та доповнено [10]

1.2. Чинники, які впливають на інвестиційно – інноваційну безпеку економіки

Сучасна інноваційно-інвестиційна політика країни має бути спрямована на поступове формування ефективного інноваційно-інвестиційного потенціалу для сталого розвитку України [7; с. 240].

Оскільки характер економічних проблем, з якими стикаються різні регіони відрізняється, відповідно є різні шляхи вирішення інвестиційно - інноваційних проблем. Зокрема при формуванні національної інноваційної та інвестиційної політики необхідно враховувати регіональні інвестиційні плани. Адже інвестиції державного плану будуть реалізовуватися, об'єкти будуватимуться на конкретних ділянках певних територій, тому мають бути максимально враховані їхні економічні інтереси. Загальнодержавне та регіональне співфінансування, пільгові централізовані інвестиційні кредити під гарантії місцевих банків – усе це способи врахувати ці інтереси. Тому на інноваційно-інвестиційний потенціал впливає багато факторів, які сприяють і перешкоджають інноваційно-інвестиційній діяльності.

Найперспективнішою стратегічною моделлю розвитку української економіки вважається зміна методів виробництва, які можуть бути реалізовані лише «інноваційними ланками», що підтримують і стимулюють економічне зростання [5; с. 43]. Але економічного чи соціального підґрунтя для цього в Україні сьогодні немає.

Фактори, що впливають на інноваційний та інвестиційний потенціал

Система факторів	Фактори, що обмежують розвиток інноваційного та інвестиційного потенціалу	Фактори, що сприяють зростанню інноваційного та інвестиційного потенціалу
Технологічна економіка	Відсутність джерел фінансування, слабка матеріально-технічна та наукова база, високі економічні ризики, недостатній попит на продукцію, відстала техніка та технології, низький національний науково-технічний потенціал.	Необхідний науковий потенціал, технологічна база, наявність фінансових ресурсів, розвиток конкуренції та скорочення життєвих циклів наукоємної продукції, державна підтримка інноваційної діяльності.
Організація та управління	Стабільна організаційна структура, надмірна концентрація, відсутність інноваційної стратегії, орієнтації на сформовані ринки, недостатнє міжнародне науково-технічне співробітництво.	Гнучкість організаційної структури, демократичне управління, децентралізація, міжнародне науково-технічне співробітництво, створення інноваційної інфраструктури.
Психосоціальна система	Опір змінам, зміна стереотипів, страх перед невизначеністю, низький професійний статус новаторів, відтік науковців закордон.	Чутливість до змін, інновацій, моральних і матеріальних винагород, можливість самореалізації.
Інформація та комунікація	Недостатня інформація про інновації, їх джерела та розповсюдження, недостатній обмін інформацією щодо управління інноваціями, закриті та обмежені зв'язки між секторами.	Уміння швидко отримувати необхідну інформацію, правильно вибирати інформаційні канали, отримувати ліцензії, патенти, ноу-хау, розширювати горизонтальний інформаційний потік.
Законодавча база	Законодавча база для таких питань як інноваційна діяльність та захист інтелектуальної власності є недосконалою.	Законодавчі заходи (спеціальні пільги, закони) щодо стимулювання інноваційної діяльності.

Джерело: згруповано автором [9, 11, 40]

Враховуючи дефіцит фінансових ресурсів і тривалий термін окупності більшості інноваційних проєктів, пропонується інша модель відбору пріоритетів, яка включає дві ланки. По-перше, пріоритетне фінансування виробництва товарів народного споживання – інвестиційні проєкти, які є адресними, контрольованими та пільговими. Ці проєкти покращать фінансовий стан галузі за короткий проміжок часу з найменшими витратами,

тим самим збільшуючи податкові надходження до бюджету та поступово створюючи матеріальну реструктуризацію інфраструктури для подальшого фінансування. Другий спосіб – надавати пріоритет фінансуванню виробничої інфраструктури, енергозбереження та розвитку технологій і наукоємного машинобудування.

1.3. Нормативно – правова база інвестиційно – інноваційної безпеки

Інвестиційно - інноваційна безпека має тісний зв'язок із економічним функціонуванням держави, тому необхідно враховувати всі нормативно – правові та законодавчі документи. Нормативно – правову базу інвестиційно – інноваційної безпеки можна поділити на так звані дві групи.

Перша група – це законодавчі акти, які мають за собою основні документи, що впливають на інвестиції та інноваційну діяльність. Сюди відносять:

- Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності»;
- Закон України «Про наукову і науково- технічну діяльність»;
- Закон України «Про інноваційну діяльність»;
- Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»;
- Закон України «Про захист іноземних інвестицій в Україні»;
- Закон України «Про інвестиційну діяльність»;
- Закон України «Про режим іноземного інвестування»;
- Закон України «Про інститути спільного інвестування».

Друга група – це законодавчі акти, за допомогою яких інвестиції та інноваційна діяльність є лише складовою процесів функціонування соціально – економічної сфери. Законодавчі акти щодо регулювання інвестиційно – інноваційної безпеки можна поділити на:

- акти, які впливають на екологічну безпеку інноваційну безпеку;
- акти, які регулюють внутрішньо економічні відносини і мають на меті регулювання інвестиційно – інноваційної безпеки у сферах фінансової, науково – технічної, підприємницької та іншої економічної діяльності;
- акти, що спрямовані на безпеку авторських прав і затвердження патентної діяльності;
- акти, що регулюють зовнішньо економічну діяльність та інвестування іноземного капіталу.

Висновки до розділу 1

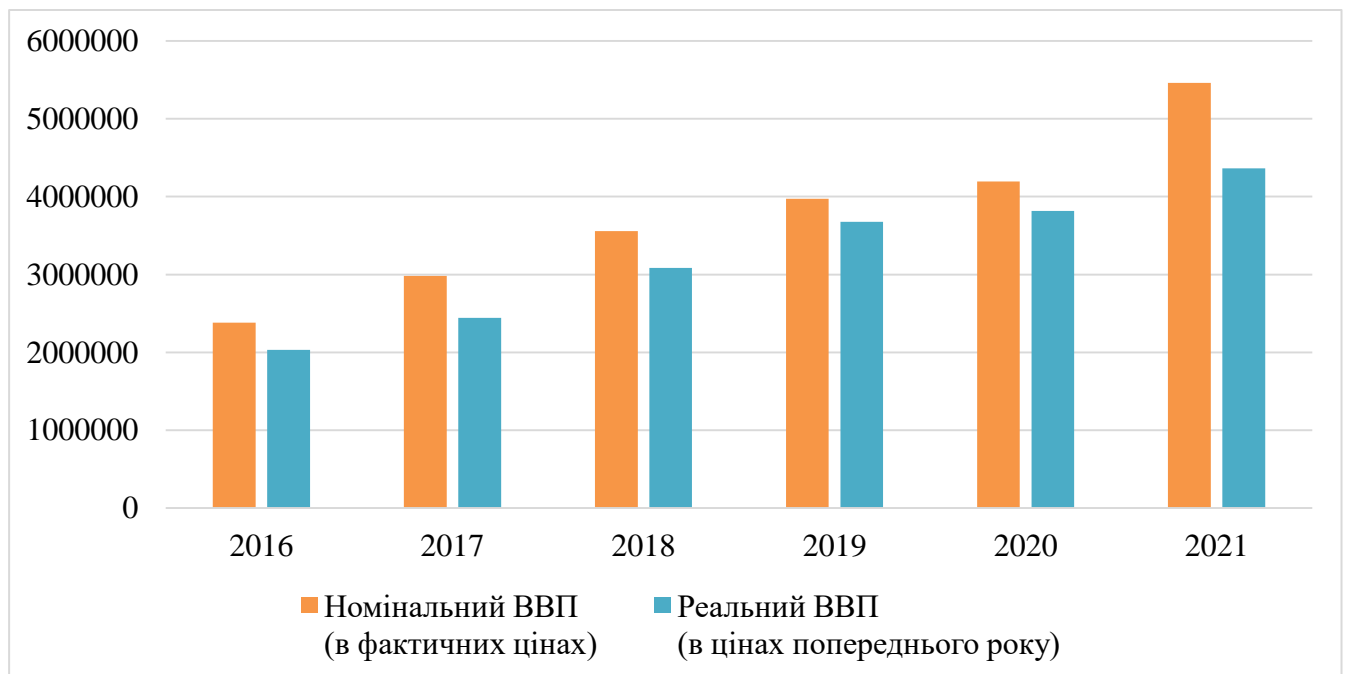
Отже, можна зробити висновок, що дослідження інвестиційно – інноваційної діяльності у нашій країні є актуальною темою, що має перспективи подальшого розвитку. Задля того, щоб вирішити проблеми економічної безпеки вагоме значення має інвестиційно – інноваційна складова. Основним напрямом підвищення інвестиційно – інноваційної безпеки є збільшення конкурентоспроможності досліджень різного роду та проєктних розробок, інтеграція іноземних досліджень в національній економіці, збільшення фінансування задля створення інноваційної та інвестиційної інфраструктури, також сюди можна віднести спрямування науково – технічного потенціалу задля розвитку інвестиційно – інвестиційного потенціалу, що в свою чергу дає змогу розвивати економіку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО – ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ

2.1. Загальний аналіз показників розвитку національної економіки

Стійке економічне зростання є найважливішим фактором підвищення рівня та якості життя людей та підвищення конкурентоспроможності країни у світі. Політика багатьох країн спрямована на збільшення валового внутрішнього продукту як основного засобу економічного розвитку. Багато різних факторів різною мірою впливають на економічне зростання країни. Серед них можна відзначити капітальні інвестиції, ефективність ринку праці, фіскальну політику країни, демографічну ситуацію в країні тощо [22].

Динаміка загального виробництва в Україні в поточних і незмінних цінах наведена на рисунку 2.1.

**Рис. 2.1. Номінальний та реальний ВВП України
за 2016–2021 рр. (млн грн)**

Джерело: складено авторами на основі [7]

До показників економічного потенціалу належать: населення, робоча сила, ВВП, національний дохід (НД), основний капітал тощо. Усі ці показники характеризують розвиток продуктивності в регіоні переважно кількісно [33].

Порівняно з економічним потенціалом рівень соціально-економічного розвитку регіону можна виразити виробництвом і споживанням ВВП, НД, матеріальних продуктів і послуг на душу населення, рівнем продуктивності праці. Соціально-економічний розвиток регіону відображає якість суспільного виробництва, природних і людських ресурсів [33].

Основні показники економічного і соціального розвитку регіонів є самостійною частиною Національного плану економічного і соціального розвитку України. Цей розділ є регіональною частиною національного плану і дає уявлення про наступні зміни в розвитку соціально-економічних процесів у територіальному розрізі за ретроспективними даними. Основні показники соціально-економічного розвитку регіону відображають найважливіший регіональний відтворювальний цикл, характеризуючи його географічну різноманітність [33].

Загальноекономічні основні показники для аналізу визначаються планами та планами регіонального та національного економічного розвитку, ведеться статистичний облік. Ці показники включають найважливіші показники, що відображають зміни рівня життя населення та соціальної захищеності, раціональне використання ресурсів (природних, трудових і фінансових), підвищення ефективності виробництва, темпи структурних перетворень економіки тощо [33].

З метою виявлення найважливіших тенденцій і проблем розвитку господарського комплексу області проводиться структурний аналіз соціально-економічної ситуації. Основна увага приділяється аналізу тих процесів, які негативно впливають на продуктивність основних галузей економіки та рівень життя населення. Також відмічаються позитивні тенденції в області щодо економічних реформ, розвитку підприємництва, реалізації запланованих заходів урядами та місцевою владою [28].

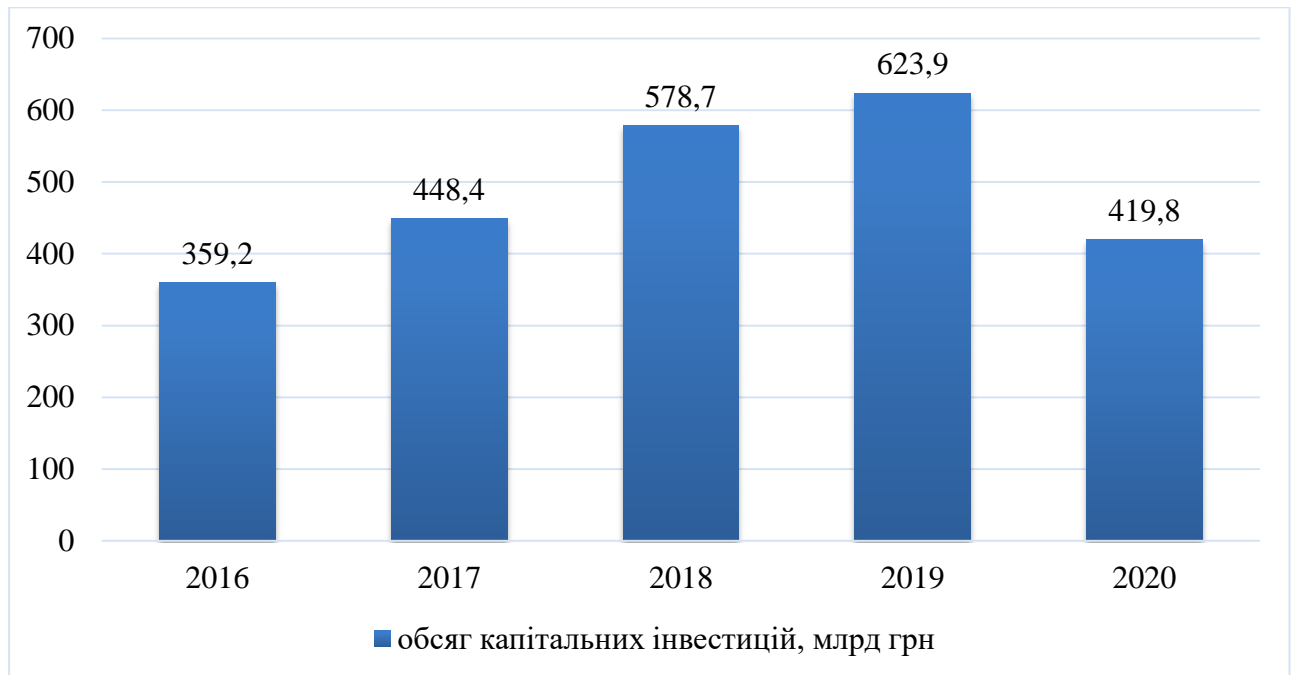
Сучасний план регіонального розвитку включає такі складові:

- загальноекономічні (зведені) показники. населення та зайнятості;
- розвиток сфер матеріального виробництва (промисловість, сільське, лісове господарство, транспорт, зв'язок, інвестиційно-будівельні комплекси);
- технологічний розвиток;
- рівень життя населення та розвиток соціальної сфери;
- економічна структура та інституційна трансформація, демонополізація виробництва, розвиток підприємництва;
- використання природних ресурсів;
- використання вживаних ресурсів;
- фінансовий показник.;
- зовнішньоекономічна діяльність;
- розвиток спеціальних (вільних) зон.
- основні показники економічного та соціального розвитку кожного міста та району[18].

2.2. Аналіз та оцінка рівня інвестиційно – інноваційної безпеки економіки

Проблема залучення інвестиційних ресурсів в економіку завжди була актуальною для економічної науки та державного управління. Адже інвестиції впливають на найглибші основи підприємницької діяльності та визначають напрями загального економічного зростання. У сучасних умовах інвестиційно-інноваційні ресурси є найважливішим засобом забезпечення умов для виходу з економічної кризи, трансформації структури економіки, технічного прогресу та підвищення якості економічної діяльності на всіх рівнях. Одним із механізмів соціально-економічної трансформації є інтенсифікація інвестиційного процесу[13].

Капітальні вкладення відіграють важливу роль у процесі відтворення та забезпеченні довгострокового соціально-економічного розвитку країни. За останні роки обсяги капітальних інвестицій в Україні демонструють тенденцію до зростання (рисунок 2.2.).

Рис. 2.2. Динаміка обсягу капітальних інвестицій в економіку України, млрд. грн.

За даними рис. 2.2. бачимо, що обсяг капітальних інвестицій до 2019 р. мав стійку тенденцію до зростання.

У 2016 році капітальні інвестиції у вітчизняну економіку становили 359,2 млрд. грн. Найбільше інвестицій було у промисловість, куди надійшло 117,8 млрд. грн. Утричі збільшено інвестиції в сільське господарство – 50,5 млрд грн, у будівництво – 44,4 млрд грн. Основним джерелом інвестицій є кошти підприємств та організацій – 248,8 млрд. грн., іноземні інвестиції становлять 2,7% від їх загального обсягу.

У наступному 2017 році можна побачити зростання інвестицій в економіку до 448,5 млрд грн, або зростання на 25%. Також найбільші інвестиції були в промисловість – 143,3 млрд грн, що на 22% більше, ніж у

попередньому році. Зросли всі джерела інвестицій, крім іноземних. Іноземні інвестиції впали на 37 відсотків у 2017 році.

У 2018 році обсяг інвестицій зріс ще на 29% порівняно з попереднім роком. Проте недовіра іноземних інвесторів призвела до скорочення іноземних інвестицій до 1,8 млрд. грн. або 71%. Найбільше зросли інвестиції в мистецтво, спорт і розваги – у 1,2 рази, в інформацію та комунікації – на 62 відсотки, в оптову та роздрібну торгівлю – на 54 відсотки. У 2019 році позитивна тенденція зберігалась, але обсяги капітальних інвестицій зросли лише на 8%.

Обсяг інвестицій від підприємств та організацій у 2019 році знизився. Скоротилися також інвестиції в сільське господарство, торгівлю, транспорт, інформацію та зв'язок. Водночас у 1,6 рази зросло використання іноземного капіталу. Це свідчить про зростання довіри іноземних інвесторів [16].

У 2020 році обсяг капітальних інвестицій, залучених в українську економіку, зменшиться порівняно з попереднім роком на 204,1 млрд. грн., що на 33% зменшиться до рівня 2017 року [15, 16]. Варто зазначити, що у 2020 році надходження інвестицій з усіх джерел інвестування, крім держбюджетних, скоротилися. Іноземні інвестиції також скоротилися на 63%.

У 2021 році інвестиційний процес української економіки відновлюється, про що свідчать дані таблиці. 2.1.. За січень-вересень 2021 року капітальні інвестиції становили 331,7 млрд гривень, що на 63,8 млрд гривень менше відповідного періоду минулого року, більше, ніж за аналогічний період минулого року.

Аналіз інвестиційної діяльності в економіці країни потребує, крім загальних показників обсягу інвестицій, їх структуру за різними ознаками. У структурі капітальних інвестицій найбільшу частку становлять інвестиції в матеріальні активи (96,2% у 2019 році, 95,5% у січні-вересні 2020 року та 95,4% у січні-вересні 2021 року). У 2019 році частка капітальних інвестицій у нематеріальні активи становитиме 3,8%, а з січня по вересень 2020-2021 років – 4,5-4,6%. У 2019 році частка інвестицій у матеріальні активи у загальному

обсязі інвестицій зросла на 2,5%, але частка інвестицій у нематеріальні активи у наступному році певною мірою зросте, а структура обсягу інвестицій стабілізується надалі.

Таблиця 2.1.

**Структура капітальних інвестицій в економіку України за видами активів
(січень-вересень 2020-2021 рр.)**

Вид капітальних інвестицій	2020 р.		2021 р.		2021 р. +/- до 2020 р.
	млрд. грн.	структура, %	млрд. грн.	структура, %	
Інвестиції в матеріальні активи	255,9	95,5	316,6	95,4	60,7
Інвестиції в нематеріальні активи	12,0	4,5	15,1	4,6	3,1
Усього капітальних інвестицій	267,9	100,0	331,7	100,0	63,8

Джерело: складено автором за [16].

У структурі капітальних інвестицій у матеріальні активи у 2019 році найбільшу питому вагу займали інвестиції в машини, обладнання та інвентар – 31,8%, інженерні споруди – 23,9%, нежитлові будівлі – 16,1%. З січня по вересень 2020 року частка інвестицій у машини, обладнання та інвентар зросла до 34,3%, але впала до 32,3% за той же період 2021 року. Частка інвестицій в інженерні споруди за січень-вересень 2020 року зросла до 25,8%, у 2021 році – до 26,2%. Інвестиції в нежитлове будівництво у складі капітальних інвестицій також впали до 15,9% у січні-вересні 2020 року та 14,3% у січні-вересні 2021 року. Варто зазначити, що частка інвестицій у будівництво житла з січня по вересень 2021 року зросла до 10,6% з 9,9% за аналогічний період минулого року, а частка інвестицій в транспортні засоби зросла з 9,4% за той самий період попереднього року до 11,6%.

Викликає занепокоєння той факт, що у 2019 році зменшилися інвестиції в нематеріальні активи, що негативно впливає на розвиток економіки. У постіндустріальному суспільстві сучасних розвинутих країн нематеріальні активи є найпривабливішою інвестицією. І ці скорочення інвестицій свідчать про те, що економіка менш орієнтована на інновації. Проте за січень-вересень

2021 року обсяг інвестицій у нематеріальні активи зріс на 3,1 млрд гривень, а їх частка у структурі капітальних інвестицій склала 4,6% проти 4,5% за аналогічний період 2020 року.

Далі проаналізуємо обсяг капітальних інвестицій у суб'єкти господарювання за видами економічної діяльності. З січня по березень 2020 року українські корпоративні інвестиції склали 89 мільярдів гривень, що на 37,4% більше, ніж за аналогічний період 2019 року. За обсягом капітальних інвестицій у 2019 році лідирують підприємства Промисловість – 35,9%, Сільське, лісове та рибне господарство – 12,0%, Будівництво – 11,7%. Менше 10% інвестицій зосереджено в транспорті, складському господарстві, пошті та кур'єрській діяльності - 9,2%, інформації та телекомунікаціях - 8,9%, оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автомобілів і мотоциклів - 8,1% та державному секторі управління, оборони та обов'язкового соціального Безпека – 2,1% [17].

2.3. Порівняльна оцінка позитивних та негативних чинників, які впливають на інвестиційно – інноваційну безпеку

Аналіз інвестиційно - інноваційного середовища в Україні показує, що багато інвесторів зацікавлені у внутрішньому ринку та мають бажання залучити ресурси для реалізації великих інвестиційних проєктів. Згідно з аналізом Європейської Бізнес Асоціації (ЕВА) «Основні перешкоди для Dragon Capital і Center for Economic Strategy», деактивувати/активізувати цей процес в Україні можна так:

- війна з Росією;
- недовіра до судової системи;
- загалом нестабільна грошово-кредитна та фінансова система;
- поширена корупція;
- законодавство, яке постійно змінюється;
- капітальні та валютні обмеження;

- комплексний податковий менеджмент;
- відновлення української трудової міграції. [35]

Усі фактори ризику перераховані в порядку зменшення впливу. Тож бачимо, що війна України з Росією на першому місці проблеми, а «старі» перешкоди у вигляді розгулу корупції та неефективність чинної системи правосуддя все ще домінує. Україна посідає 126 місце в щорічному рейтингу Transparency International. Рівень корупції зафіксовано на рівні таких країн як Азербайджан, Киргизстан. Інвестори, переважно іноземні інвестори, змушені враховувати процеси міграції та настрої населення, зокрема той факт, що кваліфіковані кадри (інженери, будівельники, дизайнери та спеціалісти інших технічних спеціальностей) виїжджають за кордон.

До числа несприятливих факторів інвестиційного середовища експерти, вчені та інвестори безпосередньо включають:

- зниження міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, неякісна продукція, що не відповідає світовим стандартам;
- сфера інвестування вузька, а процедури громіздкі (системи документації та оподаткування);
- нерегульованість та недосконалість інвестиційної діяльності, нормативно-правова база регулювання інвестицій та бізнесу активність;
- відсутність гарантій захисту прав інвесторів, відсутність прозорості відбір та укладення договорів між інвесторами та державою;
- політична та економічна нестабільність;
- незавершеність процесу реформування та низька ефективність роботи митниці;
- слабе монетарне регулювання та непослідовна політика;
- економіка непродуктивна, і через це умовно велика кількість українських компаній є неплатоспроможними, низький рівень відповідальності за дотримання умов договору;
- сильна міжнародна конкуренція, в основному в капітальні інвестиції з ЄС: Польща, Угорщина та Чехія розташовані ближче до розвинених країн

Європи (менші трансакційні витрати), і туди спрямовуються основні потоки трудових мігрантів з України.

- велике боргове навантаження: за словами керівника європейського бізнесу асоціації, інвестори тікають із країн із високим дефіцитом бюджету та платіжним балансом [15], [45].

- неефективний та асиметричний розподіл залучених ресурсів на регіональному та окремому галузевому рівнях: на тлі надходження інвестицій, стикаючись із регіонами з розвинутою економікою та високою прибутковістю в країні, слаборозвинені регіони потребують великого капіталу.

Окремо слід звернути увагу на відсутність сучасної логістичної системи України, яка відповідала б потребам на той час, як вважають 9,8% респондентів. Для іноземних компаній цей аспект є визначальним, щоб вийти на ринок та краще зрозуміти поточну ситуацію в державі. Світовий банк розраховує індекс ефективності логістики (Logistics індекс ефективності), який базується на оцінці 6 факторів: митні процедури, якість інфраструктури, зручність організації міжнародної доставки, можливість логістичних послуг, контроль і своєчасність доставки. Згідно з оприлюдненими даними, станом на 2019 рік Україна змогла піднятися з 80-го на 69-те (зі 160 країн). Хоча деякі покращення були зроблені, результати все ще незадовільні. Оскільки, за словами координатора українського Комітету ЄБА з логістики, зростання вітчизняних логістичних послуг на 40-50% порівняно з провідними країнами Європа і Північна Америка. Зниження витрат на логістику може стимулювати економічне зростання допоможе зміна в основному сировини. Спеціалізація внутрішнього ринку відобразиться на зниженні собівартості продукції, а отже, і цінах. Ще один відстаючий критерій – якість і стан транспорту в Україні, Укрзалізниця є найбільшою авіакомпанією, що виконує 82% вантажних перевезень (у розвинених країнах частка залізниць транспортування значно менше), тому ефективність цього методу логістики потребує вдосконалення: низький оборот вагонів, низька продуктивність або невиконання планів капітальних вкладень, крадіжки, корупція, завдають значних економічних збитків експортерам і впливають на конкурентоспроможність промисловців[19].

Проте, незважаючи на всі перепони, Україна являє собою один з найбільших потенційних ринків збуту в Європі.

Позитивні фактори включають:

- потужний природно-ресурсний потенціал (значні запаси багатьох видів сировини);
- відсутність стихійних лих (торнадо, цунамі, посухи, небезпечних комах, природна катастрофа);
- швидка доступність кваліфікованих працівників адаптованих до впровадження новітніх технологій у виробничий процес, відносно низька заробітна плата;
- дослідження та розробки високого рівня в багатьох наукових і технологічних сферах;
- відмінне розташування, вихід до моря, розширення можливостей використовується на ринку збуту та знижує трансакційні витрати;
- наявність досить перспективних виробництв, що потребують інвестицій, переважно мова йде про сільськогосподарський комплекс (прибутковий географічне положення, відповідний клімат, родючі ґрунти - 60% землі для сільського господарства — високородючий чорнозем). іноземних інвесторів також приваблюють виробництво, роздрібна торгівля, енергетика та індустрія інформаційних технологій;
- є такі ресурси відпочинку, як Карпати, розвинені туристичні райони (оздоровлення, оздоровлення на гарячих джерелах, свята); [37]

Висновки до розділу 2

Отже, аналіз динаміки внутрішніх та зовнішніх інвестицій в українську економіку свідчить про необхідність вжиття державою необхідних заходів щодо створення належних умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій з метою забезпечення економічного розвитку.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО – ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ

3.1. Загрози інвестиційно – інноваційної безпеки національної економіки

Природа інноваційної та інвестиційної безпеки, що розглядається під час економіки воєнного часу, підкреслює наявність передумов (тобто наявність інвестиційних ресурсів, справжніх інноваційних намірів, механізмів, напрямів інвестиції у високотехнологічні сектори економіки; інвестиції, ідеальне впровадження інституційного середовища капітальних інвестицій (нормативно-правове забезпечення, інвестиційна та інноваційна інфраструктура (банки, фондові ринки, спільні установи) інвестиції тощо)).

На нашу думку, детермінантами безпеки інновацій та інвестицій є: масштаби національної економіки та місткість ринку, рівень інфляції, кількість податків та ставок, іноземні інвестиції та потреби у валюті; присутність/відсутність зважених адаптивних інвестицій та інновацій політики (країни, галузі, регіону, суб'єкта господарювання) і інвестиційна поведінка домогосподарств та інвестиційні переваги клімату.

Розглянемо таксономію факторів безпеки інновацій та інвестицій (таблиця 3.1). Для створення системи безпеки інновацій та інвестицій, поряд з визначенням її факторів необхідно мати чітке уявлення про загрози. Поняття «загроза» має кілька значень. Деякі автори прирівнюють його до і поняття «небезпечний» або думають, що між ними є велика різниця. Інші порівнюють їх один з одним. Більш правдива точка зору полягає в тому, що загроза є найбільш імовірною з точки зору перетворення можливості на реальність через виражений намір деяких суб'єктів завдавати шкоди іншим [22, с.326].

Загрози розрізняють за кількісними та якісними характеристиками, джерелом виникнення, інтенсивністю впливу тощо.

Таблиця 3.1.

Класифікація факторів безпеки інновацій та інвестицій

Ознака класифікатора	Типи факторів
Ресурс походження	Зовнішній, внутрішній
Рівні управління	мега-, мета-, макро-, мезо-, мікро-, нанорівень
Природа	соціальна економіка, фінанси, політика, право, ринки, наука і техніка, технології, природний клімат, екологія, населення, злочинність, психологія
Прогнози	передбачувана, непередбачувана, непередбачувана і штучно створений
Наслідки	позитивні і руйнівні
Виявлення	визначений, невизначений
Термін дії	постійна тривалість дії, повільні зміни, швидкі зміни
Напрямок впливу	інвестиційний потенціал, некомерційне інвестування ризикове та інвестиційна діяльність;
Джерела інвестиційних ресурсів	інфляційний (емісія), неінфляційний (накопичення, заощадження бізнесу та населення, власний капітал (PDP)

Джерело: складено авторами на основі [17]

Таблиця 3.2.

Ознаки загро інвестиційно - інноваційної безпеки

Класифікатор ознак	Загроза інвестиційно – інноваційної безпеки
Джерела	внутрішня чи зовнішня
Характер вияву	залежний, втрачений, маловикористаний обмежений доступ, відбувається диспропорція та спотворення
Характер спрямованості	прямий, непрямий
Реалізація	доступна, можлива, потенційна
Строк дії	короткостроковий, середньостроковий і довгостроковий термін дії
Ступінь ураження	середній, великий, аномальний, руйнівний, критичний, катастрофічний
Умови	об'єктивні і суб'єктивні
Причини і наслідки	первинні та вторинні
Прогнози	прогнозований та непрогнозований
Сутність впливу	активна і пасивна
Контроль	контрольований чи неконтрольований

Джерело: складено авторами на основі [25]

Враховуючи, що розмір загроз залежить від їх поширення (кількісний показник території, населення, торгівлі, виробництва), а інтенсивність – від швидкості деструктивних змін. Водночас слід враховувати, що загрози в

першу чергу виникають у сферах національного інтересу, але їх негативний вплив поширюється і на інші національні інтереси. Однак існують і такі загрози, які можуть вплинути на велику кількість країн одночасно.

На наш погляд, таксономія загроз для інноваційної та інвестиційної безпеки має виглядати так як наведено в таблиці 3.2.

Для того щоб відповідати національним умовам безпеки інвестицій в інновації економіки воєнного часу, необхідно сформувати ефективну економічну систему воєнного часу. Положення для виконання таких завдань слід вирішувати за допомогою [1;3]: розробки інвестиційного потенціалу, створення хорошого інвестиційного середовища, формування механізмів стабільної та стійкої інвестиційної діяльності, тоді результатом буде довгострокове та стабільне зростання національної економіки.

Безпеку інновацій та інвестицій забезпечують національні агентства та інші суб'єкти інвестиційної діяльності - підприємства та домогосподарства. Ключові умови економічної безпеки інноваційної та інвестиційної безпеки - інвестиційний контроль через різні форми взаємодії предмет інвестиційної діяльності. Що стосується держави, то це податки, фінанси, адміністративний контроль [4]. Здійснення контролю недержавними суб'єктами через спеціалізовані установи та асоціації.

Можна вважати, що безпека інвестицій відображає можливості системи менеджменту впливати на інвестиційну діяльність і сприяє сталому розвитку та підвищенню конкурентоспроможності національної економічної системи.

3.2. Напрями вдосконалення системи інвестиційно – інноваційної безпеки

На середовище інноваційного потенціалу та інвестиційного клімату вагомий вплив мають такі показники як: обсяг приросту інвестицій до ВВП, індекс інвестиційної привабливості бізнес-середовища, чисельність працівників

в науково – технічній галузі, частка кредитів, наданих для розвитку підприємств, кількість реалізованої продукції при використанні інновацій. Також сюди можна віднести частку науково – технічних робіт у ВВП [11].

В останні декілька років можна помітити, що прослідковуються тенденції щодо зменшення ступеня захищеності сектору інвестицій та інновацій в Україні. По – перше це зумовлено проблемами, які є наявні в нашій країні, сюди відносять часткове згасання наукового потенціалу, що виявляється у об'єднанні чи частковій або повній ліквідації науково – дослідних установ, які відповідають за розробки інноваційних моделей діяльності підприємств; скорочення попиту на національні дослідження в галузі інновацій з боку держави через відсутність чи зменшення фінансування; зниження інтересів працівника до проєктів в інноваціях через низький рівень заробітної платні у секторі; недостатньо розвинена економіка та як наслідок неможливість прийняття в повній мірі світового досвіду із запровадженням прогресивних технологій; небажання іноземних та місцевих інвесторів вкладати кошти в об'єкти, які знаходяться в країні, де недостатньо удосконалене законодавство у частині інвестицій, а саме захист прав інвесторів та отримання ними гарантій, зниження інвестиційної привабливості через послаблення економічної стійкості і нестабільність політичної ситуації та відсутність безпеки в країні [2].

Щоб встановити необхідний рівень економічної безпеки в країні необхідно підтримувати відповідний стан усіх її складових частин, до яких також відносять інвестиційно – інноваційну систему. Щоб забезпечити відповідний розвиток інвестиційно – інноваційного розвитку потрібно виконати такі задачі, які є в пріоритеті сьогодення:

- забезпечити можливість та умови для кардинальних змін інвестиційно – інноваційної моделі, яка була встановлена державою;
- сформувати більш ефективну та таку, що відповідає новим ринковим вимогам інституційну структуру, що в свою чергу призведе до зменшення тиску на організаційно – управлінську функцію;

- удосконалити принципи проєктування та затвердити інноваційні проєкти з використанням іноземних інвестиційних коштів;
- модернізувати систему надання державою підтримки, а саме у сфері фінансів, щоб допомогти реалізувати нові проєкти стратегічного значення;
- створити програми, які реалізують державні інтереси у виробництві конкурентоспроможної продукції та імпортозамінних продуктів шляхом забезпечення відповідних органів інвестиційно – інноваційним благополуччям;
- реформувати структуру економіки для збільшення ваги наукової продукції у частині ВВП за рахунок прискореного розвитку;
- стимулювати приватно – державне партнерство задля отримання обопільних вигідних результатів;
- трансформувати нормативно – правову базу, для того щоб регулювати інвестиційно – інноваційну діяльність та отримати реальні гарантії задля захисту вкладів інвесторів;
- оптимізувати систему податків для удосконалення інвестиційного клімату ;
- визначити оптимальний вплив заходів лібералізму та протекціонізму щоб збільшити ефективність інвестиційно – інноваційної політики;
- збільшити інноваційну інфраструктуру через запозичення вдалого досвіду закордоном [3].

3.3. Перспективи забезпечення інвестиційно – інноваційної безпеки економіки України

Вчені та науковці визначають, що об'єднання понять «інновації» та «інвестиції» має на меті пошук та використання інноваційних засобів для інвестиційної діяльності[1]. Тому, можна сказати, що інвестиційно –

інноваційна стратегія утворюється при об'єднанні інвестиційних цілей і стратегій інновацій [1].

На думку науковця О. Ю. Смітюх, запровадження інвестиційно – інноваційної моделі для розвитку економіки країни є важливим фактором її зростання[2]. Такий вчений, як О. П. Романко визначає, що на даний момент проблема інвестиційно – інноваційної діяльності є важливою, адже через дефіцит бюджетних ресурсів інвестиції та інновації є джерелом поповнення бюджету країни [3, с. 878].

Ульянченко О. В. зазначає, що задля забезпечення сталого розвитку інвестиційно – інноваційної діяльності потрібно збільшувати обсяг інвестицій, які мають бути заплановані у стратегії пріоритетів економічної політики держави. Менш активне привертання уваги до проблеми економічної безпеки в свою чергу призводить до зменшення рівня інвестицій та нижчого рівня інноваційної активності, що несе за собою зменшення рівня розвитку економіки в цілому[4, с. 71].

Задля формування інвестиційно – інноваційної діяльності необхідно удосконалювати систему управління високотехнологічним секторами економіки, що в свою чергу забезпечить високоефективний рівень виробництва задля підвищення рівня якості життя та виходу на міжнародні ринки. Серед найголовніших факторів у даному процесі є створення інноваційної інфраструктури, яка має на меті забезпечення результатів впровадження інновацій під час виробництва [5].

Встановлення інвестиційно – інноваційної моделі розвитку економіки України є безваріантним шляхом для нашої країни, що в свою чергу дозволить забезпечити конкурентоздатність нашої економіки, дасть можливість об'єднатись в глобальних процесах як паритетний суб'єкт[6].

Проведений аналіз науково–дослідної літератури дозволяє зробити висновок, що для побудови правильної моделі інвестиційно – інноваційної діяльності необхідно надходження інвестицій, що дає підґрунтя для інноваційних удосконалень в національній економіці. Дієвість моделі

інвестиційно – інноваційної діяльності підпорядковується кількості інвестицій, які надходять задля забезпечення інновацій. «У зв'язку з низьким рівнем інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності виникає необхідність формування ефективної інвестиційно-інноваційної стратегії, адаптованої до зовнішніх умов» [7].

Тому, для того щоб інвестиційно – інноваційна діяльність в Україні була сприятлива, потрібно удосконалювати економічно – правові засади. Адже, інвестиції, які є джерелом удосконалення національної економіки, в свою чергу дають можливість для реалізації інновацій в країні. Ситуація, яка складається в економіці, показує, наскільки гострою є необхідність ліквідувати розрив між інноваціями та інвестиціями, через те що інновації не можуть розвиватися без інвестицій. Створення інвестиційно – інноваційної діяльності в сучасній економічній сфері має на меті збільшити інвестиції в інноваційний розвиток та дасть змогу ефективно їх використовувати. Але є фактори, через які відбувається гальмування інноваційних процесів та інвестиційної діяльності. Сюди насамперед відносять:

- відсутність особистих коштів у промислових підприємствах;
- недостатнє фінансування зі сторони держави;
- залишковий принцип надходження коштів у наукову сферу досліджень;
- достатньо довгий час окупної вартості інновацій;
- ризики для інвесторів;
- недосконалість нормативно-правової бази, інвестиційно – інноваційної діяльності.

Висновки до розділу 3

Після вивчення усієї інформації, можна зробити висновок, що інвестиційно – інноваційна безпека має важливе значення для стабільної роботи національної економічної безпеки, але на даний момент знаходиться у

нестійкому рівні забезпеченості. Щоб забезпечити сталий розвиток економіки та конкурентоспроможність України на міжнародній арені потрібно стимулювати функціонування раціональної інвестиційно – інноваційної державної стратегії. Тому для збільшення надходження інвестицій та інновацій в країну необхідно, щоб відбулися зміни в Україні на економічному, політичному та законодавчому рівнях.

ВИСНОВКИ

Безпека інвестицій є найважливішим елементом країни економічної безпеки. В економічному розвитку важливу роль відіграє залучення інвестицій. Основні стратегічні завдання, які виступають каталізаторами забезпечити умови для інноваційного розвитку країни та подолання кризи факторів, реструктуризації економіки та реалізації інших цілей. Таким чином, інвестиційна безпека має кілька визначень як у широкому, так і у вузькому значеннях. Так, інвестиційну безпеку можна трактувати як стан безпеки інвестиційних умови захисту інноваційних ресурсів економіки.

Правова основа інвестиційної діяльності повинна включати інституційний, бюджетний, кредитно-податковий механізми та систему управління інвестиційним процесом. Нормативна база – це здатність забезпечити стабільність інвестора. Правовий режим діяльності повинен регулювати інвестиційні можливості у певній галузі чи сфері, а також для регулювання використання програми.

На цьому етапі можна сказати, що зусиллями в Україні влада створює законодавчу базу, яка враховує всі сторони. Інвестиційна діяльність: проведення торгів з централізованого інвестування ресурсів, податкове регулювання інвестиційних проєктів, регулювання лізингового бізнесу, регулювання іноземних інвестицій.

Усередині країни державне регулювання інвестиційної діяльності базується на взаємопов'язані правових основи на різних рівнях: держави, нормативно-правові документи, регіональні нормативно-правові документи, муніципальні нормативно-правові акти та локальні правові акти окремих організацій.

Інвестиційна безпека є відносною за своєю природою, як умови визначення та врахування всіх невизначеностей та плинність в економічному середовищі. Джерело загрози, усуває вплив усіх нестійких факторів. З огляду на це фактори інвестиційної безпеки поділяються на дві групи – стабілізуючі

та дестабілізуючі економічну безпеку у сфері інвестування. Слід активно розвиватися, щоб мінімізувати вплив руйнівних факторів. Національна інвестиційна безпека не є необхідною умовою поступального розвитку. Не тільки інвестиційної частини, а загальної економічної безпеки країни.

Говорячи про інвестиційну безпеку країни, не можна не відзначити її основні рівні - національний, багатонаціональний і корпоративний. Додатково ми визначили і розкрили складові національної інвестиційної безпеки, а саме: інтереси, загрози, індикатори та заходи.

Показники дозволяють оцінити рівень безпеки інвестицій Інвестиційний ризик - граничний показник економічного впливу, фактор безпеки інвестицій. Індикатори інвестиційного ризику повинні відповідати критеріям інвестиційної безпеки та по-різному визначають її параметри. По горизонталі на макрорівні (для економіки в цілому); на мезорівні (для регіональних секторів економіки); на мікрорівні (у фірмах - фактори інвестиційного ризику).

Наразі зусиллями відповідних міністерств та комісій заходи, спрямовані на посилення інвестиційної безпеки на державному та територіальному рівні. До них належать: економічна система з достатніми стимулами для фінансових інвестицій. Її подальше зростання, оптимізація галузевих і регіональних структур вкладення грошей, реалізація запланованих інвестицій.

На основі аналізу можна сформулювати наступні напрями:

- Гарантія безпеки інвестицій;
- Забезпечення процесу регенерації всієї економіки;
- Оптимізація структури інвестиційного сектору;
- Оптимізація географічної структури інвестицій;
- Забезпечення інноваційної частини інвестиційного процесу;
- Створення передумов для покращення якості життя людей.

Дослідження показало, що новатори невмотивовані через відсутність політики формування внутрішнього ринку, в тому числі місцевого інноваційного ринку, несформованого попиту на інновації вітчизняних

підприємств. Слід визнати, що концептуальним твердженням є той факт, що позитивний соціальний ефект від науково-технічного, інформаційного та технологічного розвитку знаходить своє відображення в поліпшенні виробничих відносин за рахунок інтелектуалізації праці, поліпшення умов праці, підвищення освітнього та культурного рівня та якості життя.

Сучасна українська економіка потребує специфічних, відмінних від традиційної економіки, підходів до визначення та реалізації інноваційної політики. Ці особливості в узагальненому вигляді обмежуються: орієнтацією політики на забезпечення збалансованості зусиль держави та ринку для отримання максимального результату від знань для економічного та соціального розвитку; інтеграцією соціальних та політичних, наукових, освітніх, економічних, екологічних та інших суспільних інтересів шляхом ефективного впливу державної політики на створення та засвоєння нових знань; формування умов для розвитку приватних інвестицій, економії ресурсів та коштів, збільшення виробництва на інноваційній основі; вдосконалення оподаткування через поступове зниження ставок податку на заощадження та інвестиції та збільшення споживання; створення сучасної інфраструктури інноваційної сфери, забезпечення відповідальності держави за підготовку кадрів для потреб інноваційної економіки; орієнтація державної політики, головним чином на економічне зростання і тимсамим покращення якості життя громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «Механізм забезпечення інвестиційно – інноваційної безпеки України» опубліковано в Студентських наукових читаннях - 2022 : Матеріали студентської науково-практичної конференції (2022 рік, м. Житомир, Поліський національний університет).
2. «Перспективи розвитку інвестиційно – інноваційної безпеки України» опубліковано в міжнародній науково-практичній конференції до 100-річчя Поліського національного університету, Частина 2 «Механізми управління розвитком територій» (2022 рік, м. Житомир, Поліський національний університет).
3. «Сутність інвестиційно – інноваційної безпеки України в сучасних умовах» опубліковано в збірнику праць учасників науково-практичної конференції до 100-річчя Поліського національного університету «Без коріння саду не цвісти» (2022 рік, м. Житомир, Поліський національний університет).
4. Benaim, M., Tether, B. (2016) Innovation policies for a Creative Economy. Challenging the dominance of STI and Research”. Presented at the EU- SPRI Conference, Lund, Sweden, 8-10 June 2016
5. Boekholt, P. (2010) “The Evolution of Innovation Paradigms and their Influence on Research, Technological Development and Innovation Policy Instruments”, in Smits,R., Kuhlmann, S. and Shapira,P. (eds.): The Theory And Practice Of Innovation Policy - An International Research Handbook, Cheltenham: Edward Elgar, p. 333-359
6. Bondaruk T. G., Bondaruk O. S., Bondaruk I. S. Conceptual basis of mechanism of ensuring budget security. Науковий вісник Полісся. 2017. No 3 (11). Ч. 1. С. 21–28.
7. Borrás, S., Edler, J. (2014) The governance of change in socio-technical and innovation systems: three pillars for a conceptual framework, in: Borrás, S., Edler, J. (Eds.), The Governance of Socio-Technical Systems: Explaining Change. Edward Elgar, pp. 23-48 Braun, D. (2008) Organising the political coordination of knowledge and innovation policies.

8. Bouton L., Sumlinski M. A. Trends in private investment in developing countries: Statistics for 1970–1998. IFC Discussion Paper. 2000. No. 41. Washington, DC : World Bank and the International Finance Corporation. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/13986> (access date: 28.07.2022).

9. Kline, S.J. and Rosenberg, N. (1986) An overview of innovation. In R. Landau and N. Rosenberg (eds.) *The Positive Sum Strategy: Harnessing Technology for Economic Growth* (pp. 275–304). Washington, DC: National Academy Press.

10. Kuhlmann, S., Rip, A. (2014) *The challenge of addressing Grand Challenges*, Brussels.

11. lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0315:FIN:EN:PDF

12. Lundvall, B. Å and Borrás, S. (2004), 'Science, Technology, and Innovation Policy', in Fagerberg, J., Mowery, D. C. and Nelson, R. R. (eds): *The*

13. Villasmil M., Romero F., Chivetta L., Palacios A. Effectiveness of Paraffiscal Contributions as an investment strategy in social security. *Revista Espacios*. 2017. Vol. 38. No. 43. URL: <http://www.revistaespacios.com/a17v38n43/a17v38n43p14.pdf> (access date: 04.08.2022).

14. Аналітична довідка Міністерства освіти та науки України "Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2015 рік" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mon.gov.ua>

15. Андрощук Г.О. Інноваційна політика ЄС: стратегічні напрямки // *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*

16. Андрощук Г.О. Сьома рамкова програма – інструмент реалізації інноваційної політики Європейського Союзу // *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць*. – Маріуполь: Вега-Принт, 2009. – С. 8–10.

17. Барановський О. І. Інвестиційна безпека. Фінанси України. 1998. №9. С. 60–70.
18. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2004. 759 с.
19. Білик В.В. Державне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності. Економіка та суспільство. 2017. №10. С.172—176.
20. Благой В. В., Базарнова Є. О. Формування комплексу заходів, спрямованих на попередження фінансової кризи вітчизняних підприємств. Молодий вчений. 2017. № 4.4 (44.4). С. 1–4.
21. Бондарук Т. Г. Теоретичні аспекти організаційно-економічного механізму забезпечення бюджетної безпеки. Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали науково-практичної конференції (17 листопада 2018 р.). Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2018. С. 164–169.
22. Бочарова Н. Розвиток інноваційної і науково-технічної політики Європейського Союзу в умовах реалізації нового циклу Лісабонської стратегії економічного зростання і зайнятості // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – №1. – С. 46–60.
23. Вядрова І. Система фінансового забезпечення інноваційного-інвестиційного розвитку в Україні та можливості її активізації в сучасних економічних умовах / І. Вядрова, С. Пашова // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2011. – № 1 (10). – С. 121–126.
24. Герасимчук З. В., Ткачук В. Р. Інвестиційний потенціал регіону : методика оцінки, механізми нарощення : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2009. 232 с.
25. Гнеличко А.С., Мороженко А.Д. Ключові аспекти стратегії інноваційного розвитку країн Європейського Союзу. / А.С. Гнеличко, А.Д. Мороженко // Інструменти і практики публічного управління в контексті децентралізації. Збірник тез II Всеукраїнської науково-

26. Гнеличко А.С., Мороженко А.Д. Сутність інновацій та інноваційної політики в контексті соціально-економічного розвитку / А.С. Гнеличко, А.Д. Мороженко // Студентські наукові читання – 2021: Матеріали Міжфакультетської студентської науково-практичної конференції «Студентські наукові читання – 2021» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. Житомир: Поліський національний університет, 2021. 200 с. – С. 187- 191.

27. Гоголь Т. А., Слободяник І. Л. Складові системи забезпечення розвитку інноваційного потенціалу та їх вплив на економічну безпеку країни. Оцінка та регулювання економічної безпеки регіонального співробітництва депресивних територій в рамках євроінтеграційних процесів: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2018. С. 69-85

28. Давимука С.А. Національні інноваційні системи: еволюція розвитку, детермінанти результативності: монографія / С.А. Давимука, Г.О. Андрощук, Л.І. Федулова. – К.: Парламент, вид-во, 2015. – 512 с.

29. Давідов М. Організаційно-фінансове забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання / М. Давідов // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 9. – С. 92–97.

30. Дропа Я., Романчук З. Інвестиційна безпека та методика її оцінки. Формування ринкової економіки в Україні. 2012. Вип. 26. Ч. 2. С. 345–351.

31. Дурицька Г. В. Інвестиційно-інноваційна безпека країни в умовах транснаціоналізації / Г. В. Дурицька // Фінансовий простір. – 2015. – № 2. – С. 305-309. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2015_2_39.

32. Економічна безпека України в умовах гібридної агресії. Київ : НІСД, 2017. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2540> (дата звернення: 31.08.2022).

33. Іванов М. Підвищення ефективності функціонування регіональних економічних систем на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності / М. Іванов // Схід : спецвипуск. – 2011. – № 1 (108). – С. 79–82.

34. Індекс інвестиційної привабливості України / Європейська бізнес-асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eba.com.ua/ua/news/2012/>.

35.Інноваційна політика: Європейський досвід та рекомендації для України. – Т. 1. – Ключові особливості інноваційної в якості основи для розробки заходів сприяння інноваціям, що спрямовують Україну до заснованої на знаннях конкурентоспроможної економіки – порівняння ситуації в ЄС і Україні. Проєкт ЄС “Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні”. –К. : Фенікс, 2011. – 214 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/1_UA.pdf

36.Інноваційна Україна — 2020: Національна доповідь / За ред. В.М. Гейця та ін. — К.: НАН України, 2015. — 336 с.

37.Капітоненко М.Г. "М'яка сила" у сучасній світовій політиці: теоретичні аспекти / М.Г. Капітоненко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – Вип. 94 (Ч.ІІ). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2010. – С.20–29.

38.Конституція України// Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К.: Юрінком, 1996.- 79с.

39. Копилюк О. І. Інвестиційно-інноваційна складова в системі економічної безпеки України / О. І. Копилюк, О. М. Музичка, З. М. Холод // Бізнес Інформ. – 2016. – № 11. – С. 81-87. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_11_15.

40. Косенко А. Інноваційно-інвестиційна складова формування конкурентоспроможності національної економіки / А. Косенко // Офіційний сайт Національної бібліотеки імені Володимира Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

41.Кудла І. Р. Досвід політики країн Європейського союзу у створенні єдиного інноваційного простору // Електронний науковий вісник

42. Левковець О. Інноваційна безпека України: проблеми забезпечення в глобалізованому світі. Економічні науки. 2012. № 15. С. 81–87.

43. Мазаракі А.А. Інноваційний потенціал України: монографія / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник та ін.; за заг.ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ, нац. торг.-економ. ун-т, 2012. – 592 с.

44. Макконел К. Р. Економікс [Текст] : в 2 т. Т. 1, 2 / К. Р. Макконел, С. Л. Брю. —М. : Республіка, 1992. — 684 с.

45. Михайловська О. Обґрунтування системності інноваційно-інвестиційного процесу / О. Михайловська // Фондовий ринок. – 2009. – № 2. – С. 18–23.

46. Мороженко А.Д. Запровадження інновацій як фактор сталого розвитку регіонів / А.Д. Мороженко, А.С. Гнеличко // Наукові читання

47. Мороз М. О. Детермінанти інвестиційної безпеки України. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2017. № 2. С. 28–35.

48. Мороз М.О. Детермінанти інвестиційної безпеки України. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2017. Вип. 2(50). С. 28–35.

49. Нагорна І. І. Організаційно-економічний механізм у забезпеченні стійкої економічної безпеки промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / Ін-т про-бл. ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. Одеса, 2008. 20 с.

50. Недашківський М. М., Подгорна К. Ю. Інвестиційна безпека України в сучасних умовах. Зб. наук. праць Національного університету Державної податкової служби України. 2012. № 1. С. 274–280.

51. Новікова К.І. Інноваційно-інвестиційна безпека: сучасні виклики та загрози. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. №16(2). С.26–30.

52. Офіційний вебсайт Державного комітету статистики України. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

53. Офіційний сайт Мінфіну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 03.11.2022).
54. Писаренко Т.В. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році. Укр ІНТЕІ. 2018. С.38.
55. практичної конференції з міжнародною участю, 23.06.2020, ПНУ, м. Житомир. С. 281-286.
56. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної без-пеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <http://www.nau.kiev.ua/index.php?page=hotline&file=449309-29102013-0.htm>.
57. Про інноваційну діяльність / Закон України від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
58. Про наукову і науково-технічну діяльність / Закон України № 848-VIII від 26.11.2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
59. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 01.09.2022).
60. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні / Закон України № 3715-VI від 08.09.2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
61. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків
62. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" / Указ Президента України; Стратегія від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
63. проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – Вип. 94 (Ч.І). – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2010. – С.107–113.

64. Ружицький І. Ю. Концептуально-методологічні аспекти формування стратегії забезпечення економічної безпеки. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. №3. С.250-257

65. Сахирова Н. П. Взаимодействие механизмов страхования и экономической безопасности функционирующих систем. Финансы. 2010. No 10. С. 55–58.

66. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Автори-упорядники: Г.О. Андрощук, І.Б. Жиляєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. — К.: Парламентське вид-во, 2009. — 632 с.

67. Сухоруков А. Проблеми інноваційної безпеки України. Економіка і прогнозування. 2011. № 2. С. 63–81

68. Сухоруков А.І., Олейніков О.О. Науково-технологічний потенціал та інноваційна безпека України. URL: <http://inventture.com.ua/main/analytics/security/invsecurity>

69. Тищенко-Тишковець О.М. Практичні й теоретичні передумови виникнення публічної дипломатії як форми "м'якої сили" у системі зовнішньої політики держави / О.М. Тищенко-Тишковець // Актуальні

70. Україна у цифрах–2018: стат.зб./ Державна служба статистики України, 2019. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2019/zb/07/Ukr_cifra_2018_u.pdf(дата звернення: 07.08.2022).

71. Федоренко А. Інноваційно-інвестиційна складова економічної безпеки України: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством». Чернігів, 2015. 22 с. 6. Національний банк України. URL: <https://www.bank.gov.ua/>.

72. Федулова Л.І. Інноваційна політика: підручник для студ. вищ. навч. закл./Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012.— 604 с.

73. Яценко О. Напрямки розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств / О. Яценко // Збірник наукових праць ЧДТУ. – Вип. 21. – С. 192–197.